

Rapport

Oorlog in Oekraïne

*I&O-peiling maart 2022
In opdracht van de NOS*

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/039

Datum

maart 2022

Auteurs

Peter Kanne
Asher van der Schelde

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research/NOS) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	De EU en vertrouwen in instituties	8
1.1	Tevredenheid met EU fors toegenomen	8
1.2	Vertrouwen in landelijke overheid herstelt iets	8
1.3	Zeven op tien kiezers willen in de EU blijven	9
2	De oorlog in Oekraïne	10
2.1	Bijna negen op tien volgen oorlog in Oekraïne	10
2.2	Negen op tien maken zich zorgen	10
2.3	Waar maken mensen zich zorgen om?	11
2.4	Zeven op tien staan achter aanpak Nederlandse regering	14
2.5	Rusland verantwoordelijk gehouden voor de oorlog	15
2.6	Zorgen: 44 procent verwacht nucleaire aanval	16
2.7	Maatregelen: ruimhartig en economische schade mag	17
3	Onderzoeksverantwoording	19

Nederlanders maken zich grote zorgen om oorlog in Oekraïne

Maar liefst 51 procent maakt zich 'veel zorgen' om de oorlog in Oekraïne, nog eens 39 procent maakt zich 'enige zorgen': samen 90 procent. Bijna negen op de tien volgen de ontwikkelingen in Oekraïne op de voet, de helft in grote lijnen: samen 87 procent. Ter vergelijking: de gemeentelijke politiek wordt op dit moment door vier op de tien op de voet of op hoofdlijnen gevolgd.

Waar maakt men zich zorgen om?

- 1) Het lijden van de slachtoffers (zorgen om de mensen daar, humanitaire ramp, medeleven met het Oekraïense volk).
- 2) Consequenties voor de wereldorde (angst voor escalatie, derde wereldoorlog, nucleaire aanval – 44 procent verwacht een nucleaire aanval – ontwrichting bestaande wereldorde)
- 3) Consequenties voor 'onszelf' (zorg om vluchtelingenstromen die onze kant op komen, economische consequenties: stijgende gasprijzen, duurdere levensmiddelen, inflatie, recessie)

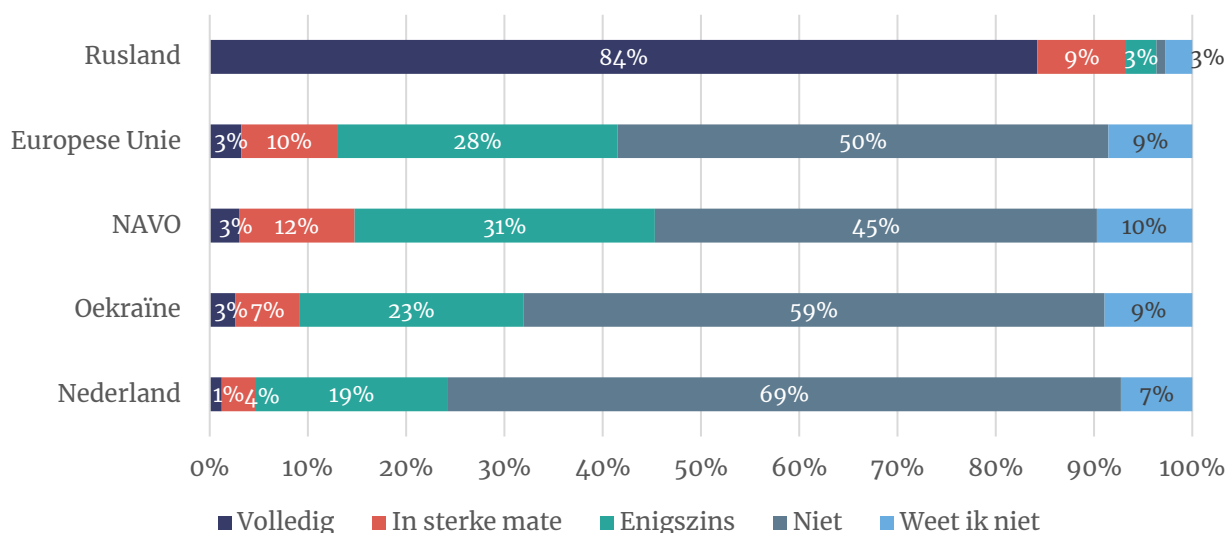
Vaak geven mensen antwoorden waar alle drie de elementen in voorkomen. Maar overall lijkt de zorg dat het ook ons gaat treffen de overhand te hebben (al blijkt ook dat Nederlanders veel overhebben voor steun). Een VVD-kiezer: "In hoeverre dit impact op onze samenleving gaat hebben. Op energie, gas, maar ook veiligheid."

Een enkeling noemt de consequenties die de oorlog en de Nederlandse inspanningen kunnen hebben voor andere beleidsterreinen (die dan minder aandacht zullen krijgen, zoals het klimaat, sociale gelijkheid).

Rusland verantwoordelijk gehouden voor de oorlog, maar niet door FvD-kiezer

Op de vraag welke landen of organisaties verantwoordelijk zijn voor het uitbreken van de oorlog in Oekraïne, geven Nederlanders eenduidig één antwoord: Rusland. Van de NAVO en de EU vindt bijna de helft dat ze er minstens medeverantwoordelijk voor zijn. Slechts een klein deel stelt ook Oekraïne verantwoordelijk.

In welke mate vindt u dat onderstaande landen en partijen verantwoordelijk zijn voor het uitbreken van de oorlog in Oekraïne?

FvD-kiezers: EU en NAVO verantwoordelijk

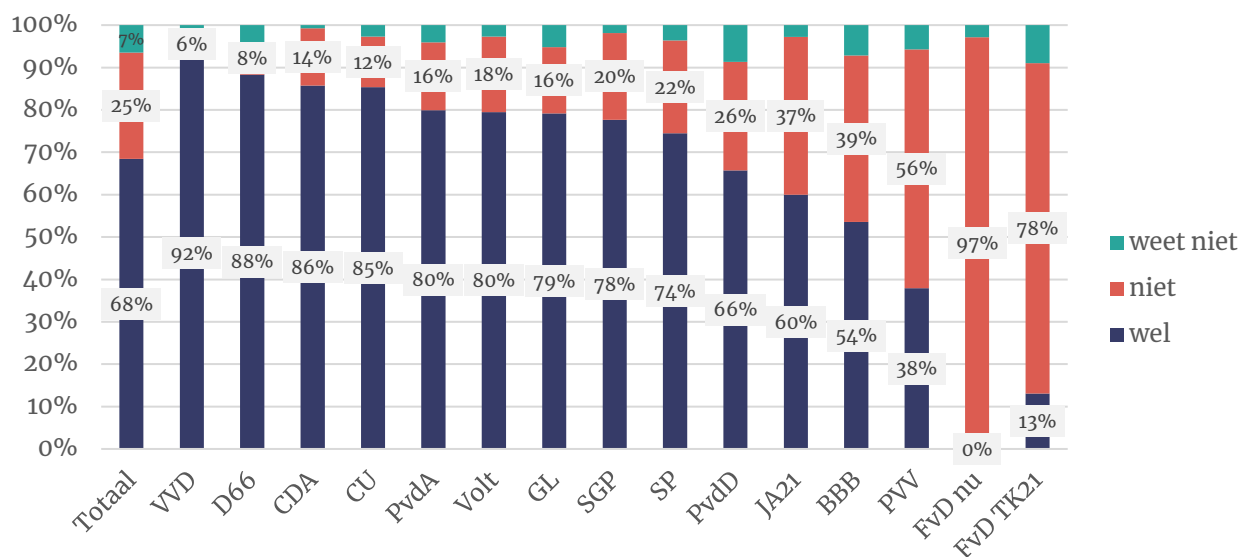
Kiezers van alle partijen achten Rusland volledig of in sterke mate verantwoordelijk voor de oorlog. Dat geldt niet voor kiezers die nu op FvD¹ zouden stemmen. Van hen acht ‘slechts’ 52 procent Rusland volledig of in sterke mate verantwoordelijk. Maar liefst 85 procent houdt de EU volledig of in sterke mate verantwoordelijk, 82 procent de NAVO, 53 procent Oekraïne en een derde (34%) Nederland.

De stelling dat “de verantwoordelijkheid voor de oorlog ook bij de westerse landen ligt, aangezien de Europese Unie en Oekraïne in 2014 een associatieverdrag sloten” wordt door een kwart (24%) van de Nederlanders gedeeld, 39 procent is het er niet mee eens, de rest is neutraal of weet het niet. Van de FvD-kiezers is 73 procent het eens met deze stelling. FvD-leider Thierry Baudet deed en doet regelmatig uitspraken van deze strekking².

Zeven op tien steunen aanpak Nederlandse regering

De reactie van ‘het westen’ – de Nederlandse regering, de EU en de NAVO – wordt door de meeste Nederlanders gewaardeerd. Bijna zeven op tien Nederlanders (68%) staan achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne. Het kabinet krijgt steun van de kiezers van de coalitiepartijen én de kiezers van oppositiepartijen PvdA, Volt, GroenLinks, SGP, SP, PvdD en BBB. Kiezers van de FvD en PVV staan er doorgaans niet achter.

In welke mate staat u achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne?

Tevredenheid met EU fors toegenomen

In vergelijking met twee jaar geleden (juni 2020, toen de kwestie rondom het Europese coronaherstelfonds speelde) zijn Nederlanders beduidend tevredener met wat de instellingen van de Europese Unie doen. Nu is 49 procent daar (zeer of tamelijk) tevreden over, 38 procent niet erg of helemaal niet. Twee jaar geleden was dat nog 37 versus 43 procent.

¹ Weinig waarnemingen dus indicatief: zou nu FvD stemmen n=26, stemde TK21 op FvD: n=47

² Zie bijvoorbeeld: <https://www.trouw.nl/binnenland/baudet-isoleert-zich-nog-verder-met-zijn-hardnekkige-liefde-voor-poetin-bea226c3/> ¹ Weinig waarnemingen dus indicatief: zou nu FvD stemmen n=26, stemde TK21 op FvD: n=47

Steun voor ruimhartige opvang vluchtelingen en economische schade acceptabel

Overall valt op dat Nederlanders ver willen gaan in sancties en ingrepen. Men zegt er ook vrij veel voor over te hebben. Zo vinden acht op tien Nederlanders (78%) dat “Nederland vluchtelingen uit Oekraïne ruimhartig moet opnemen”. Ter vergelijking: eind 2020 vond nog slechts 29 procent dat “Nederland meer vluchtelingen zou moeten opvangen die nu in vluchtelingenkampen in Griekenland zitten”.

Ook willen Nederlanders pittige economische maatregelen, ook als ze dat zelf geld kost. De samenwerking met Russische energiebedrijven moet worden opgezegd (74%), we moeten van Russisch gas af, ook als dat leidt tot hogere gasprijzen (68%) en Rusland moet worden geboycot, ook als dat leidt tot economische schade (74%).

Boren naar Gronings gas bespreekbaar

Zelfs vindt een meerderheid (55%) het acceptabel als er dan weer in Groningen geboord gaat worden. In de provincie Groningen³ denkt men daar minder makkelijk over, maar toch: 42 procent is het ermee eens, 31 procent oneens, de rest is neutraal of weet het niet.

Militaire hulp? Ja, maar geen Nederlandse soldaten

Twee derde (65%) vindt dat “Nederland veel meer geld moet investeren in defensie”. Bijna zes op de tien (58%) vinden dat “Nederland Oekraïne meer moet helpen door meer wapens of ander materiaal te leveren”.

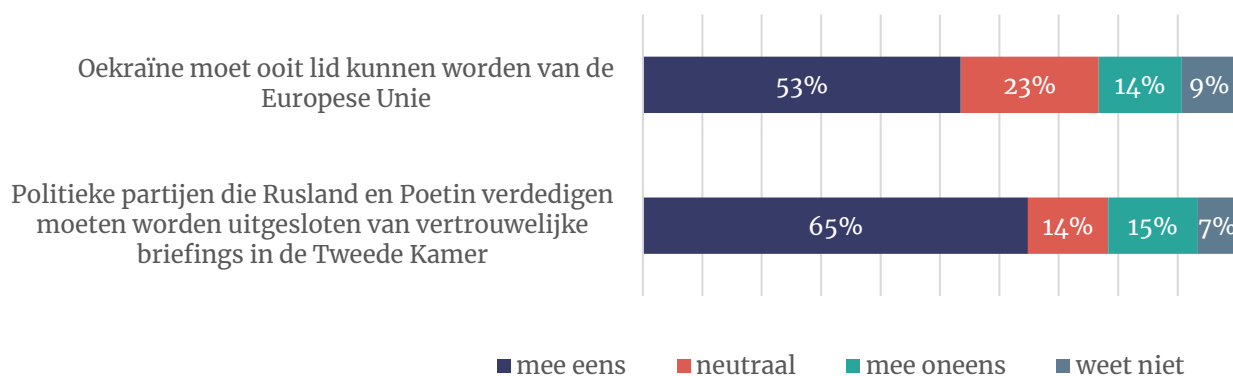
Maar men is overwegend niet bereid daar Nederlandse levens voor te riskeren: slechts 18 procent vindt dat “Nederland Oekraïne moet helpen door Nederlandse militairen naar Oekraïne te sturen”, 51 procent is daar tegen.

Ruim de helft: Oekraïne mag ooit lid worden van de Europese Unie

Ruim de helft (55%) van de Nederlanders vindt nu dat “Oekraïne ooit lid moet kunnen worden van de Europese Unie”, zoals ook voorzitter van de Europese Commissie Ursula von der Leyen wil. In maart 2016 wilde nog slechts 46 procent dat⁴.

Kiezers van de meeste partijen zouden dit in meerderheid goed vinden. Dat geldt niet voor de kiezers van FvD⁵, PVV, JA21 en BBB.

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

Twee derde: Rusland-steunende partijen mogen geen vertrouwelijke info meer krijgen

³ n = 90

⁴ Toen is er bij deze stelling geen neutraal-categorie gebruikt, als dat wel was gebeurd was het aandeel ‘mee eens’ toen waarschijnlijk kleiner geweest

⁵ Weinig waarnemingen dus indicatief: zou nu FvD stemmen n=26

GroenLinks heeft ervoor gepleit dat PVV en Forum voor Democratie geen vertrouwelijke informatie van het kabinet krijgen over de situatie in Oekraïne. Twee derde van de kiezers staat achter dit idee: 65 procent is het eens met de stelling “Politieke partijen die Rusland en Poetin verdedigen moeten worden uitgesloten van vertrouwelijke briefings in de Tweede Kamer”. Alleen kiezers van de FvD zijn het hier mee oneens (13% mee eens, 66% oneens). Opvallend is dat zelfs een nipte meerderheid van de PVV-kiezers (52%) het ermee eens is.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek – in opdracht van de NOS – vond plaats van vrijdag 4 tot maandagochtend 7 maart 2022. In totaal werkten 2.132 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan het grootste deel van dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=2.016) is afkomstig het I&O Research Panel, 218 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

1 De EU en vertrouwen in instituties

1.1 Tevredenheid met EU fors toegenomen

In vergelijking met twee jaar geleden (juni 2020, toen de kwestie rondom het Europese coronaherstelfonds speelde) zijn Nederlanders beduidend tevredener met wat de instellingen van de Europese Unie doen. Nu is 49 procent daar (zeer of tamelijk) tevreden over, 38 procent niet erg of helemaal niet. Twee jaar geleden was dat nog 37 versus 43 procent. In vergelijking met 2016 is de stemming nog veel meer omgeslagen in het voor deel van de EU.

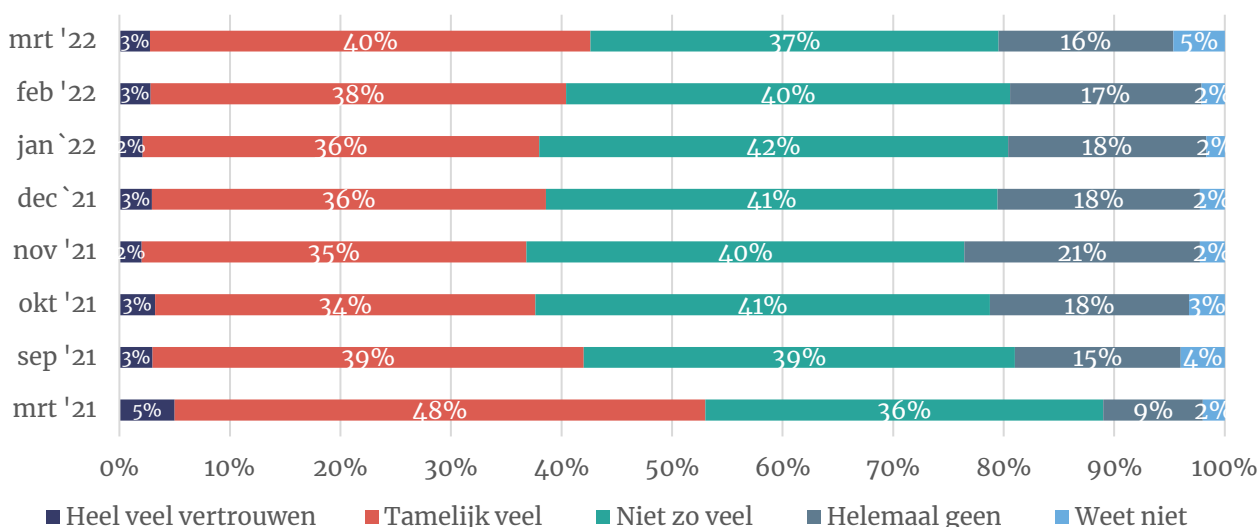
Tabel 1 - Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met wat de instellingen van de Europese Unie (bijv. de Europese Commissie, de Raad van Ministers, het Europees Parlement) doen?

	begin mrt- 2016	eind mrt- 2016	januari 2019	april 2019	juni 2020	maart 2022
Zeer tevreden	0%	1%	2%	2%	2%	4%
Tamelijk tevreden	19%	22%	33%	30%	35%	45%
Niet erg tevreden	39%	38%	30%	32%	30%	25%
Helemaal niet tevreden	30%	27%	18%	15%	13%	13%
Weet ik niet	12%	13%	17%	21%	20%	13%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

1.2 Vertrouwen in landelijke overheid herstelt iets

Nog altijd heeft de meerderheid van de kiezers (53%) geen of niet zoveel vertrouwen te in de Nederlandse overheid en 43 procent wel. Toch zien we het vertrouwen iets terugveren. In januari had nog 60 procent geen tot weinig vertrouwen, en 38 procent wel.

Figuur 1 – Hoeveel vertrouwen heeft u in de landelijke overheid?

1.3 Zeven op tien kiezers willen in de EU blijven

Als er een referendum zou zijn over de vraag of Nederland lid moet blijven van de Europese Unie, zegt 69 procent te stemmen voor 'in de EU blijven'. Dat is meer dan in juni 2020, toen nog 61 procent voor blijven zou stemmen, maar ongeveer gelijk als in april 2019 (72%). Vijftien procent zou uit de U willen.

Tabel 2 - Stel dat er een referendum zou zijn over de vraag of Nederland lid moet blijven van de Europese Unie (EU). Zou u dan stemmen voor "in de EU blijven" of "uit de EU vertrekken"?

	mrt-16	apr-19	jun-20	mrt-22
Nederland moet in de EU blijven	67%	72%	61%	69%
Nederland moet uit de EU vertrekken	22%	16%	20%	15%
Weet niet / zou niet stemmen	11%	12%	19%	16%

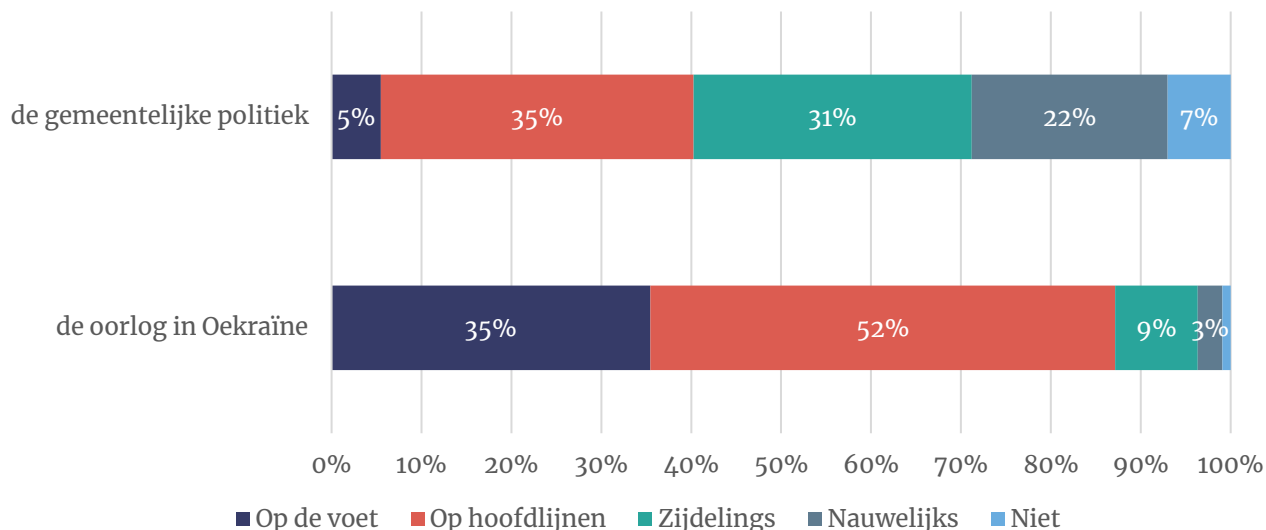
2 De oorlog in Oekraïne

2.1 Bijna negen op tien volgen oorlog in Oekraïne

We vroegen in welke mate men de oorlog in Oekraïne volgt. Ruim een derde volgt de ontwikkelingen op de voet, de helft doet dat in grote lijnen: samen 87 procent.

In een ander onderzoek dat ook dit weekend liep stelden we dezelfde vraag m.b.t. de gemeentelijke politiek, dit wordt door vier op de tien op de voet of op hoofdlijnen gevolgd.

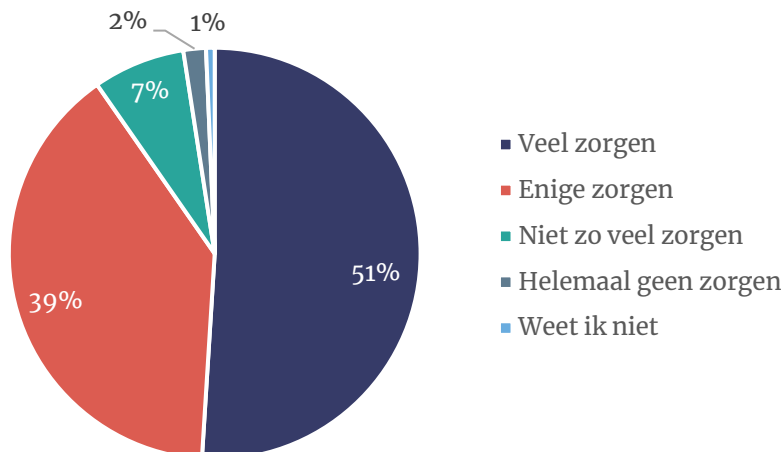
Figuur 2 – In welke mate volgt u de gemeentelijke politiek / de oorlog in Oekraïne?

2.2 Negen op tien maken zich zorgen

Dat het de Nederlanders sterk bezighoudt blijkt ook uit de antwoorden op de vraag in hoeverre men zich zorgen maakt over de oorlog in Oekraïne: maar liefst 51 procent zegt 'veel zorgen', nog eens 39 procent 'enige zorgen'. Samen 90 procent. Ter vergelijking: in juli 2021, toen de besmettingen weer opliepen, maakte 70 procent zich daar zorgen om, slechts 23 procent 'veel zorgen'.

Figuur 3 – In hoeverre maakt u zich zorgen over de oorlog in Oekraïne?

2.3 Waar maken mensen zich zorgen om?

Negen op tien Nederlanders maken zich dus zorgen om de situatie in Oekraïne. We stelden deze respondenten een open vervolgvraag: Waar maakt u zich zorgen om?

De antwoorden zijn drie categorieën in te delen.

- 1) medeleven met de slachtoffers (zorgen om mensen daar, humanitaire ramp, mensenlevens, medeleven met het Oekraïense volk)
- 2) Consequenties voor de wereldorde (angst voor escalatie, derde wereldoorlog; nucleaire aanval, ontwrichting bestaande wereldorde)
- 3) Consequenties voor 'onszelf' (zorg om vluchtelingenstromen die onze kant op komen, economische consequenties: stijgende gasprijzen, duurder levensmiddelen, inflatie, recessie)

Vaak geven mensen antwoorden waar alle drie de elementen in voorkomen. Maar *overall* lijkt de angst dat het ook ons gaat treffen de overhand te hebben.

Een enkeling noemt de consequenties die de oorlog en de Nederlandse inspanningen kunnen hebben voor andere beleidsterreinen (die dan minder aandacht zullen krijgen, zoals het klimaat, sociale gelijkheid). Enkele citaten naar kiezersgroepen.

VVD

- *“In de eerste plaats om de Oekraïne zelf, maar ook om de stabiliteit in Europa.”*
- *“In hoe verre dit impact op onze samenleving gaat hebben. Op energie, gas, maar ook veiligheid.”*
- *“Kans op 3e wereldoorlog, met oorlog heb je alleen verliezers, lost niets op.”*
- *“Mensen in Oekraïne, veiligheid kerncentrale, oplopende kosten voor Europa, oorlogsdreiging.”*
- *“Met name hoe de vluchtelingenstroom goed door te laten stromen. Hoe Oekraïne het beste te steunen zodat de hulp op de juiste plek komt, de psychische ellende. Daarnaast ook hoe ver Poetin in deze maniakale oorlog gaat, de bommen die gebruikt worden, wapens, kerncentrales...”*

D66

- *“Ik vrees dat het land wordt verscheurd door Rusland nadat het eerst naar de middeleeuwen is terug gebombardeerd. Ik denk dat Rusland het zuiden inneemt en bij Rusland voegt en in de rest van het land een marionetten regime installeert. Dan krijg je op zijn best een jarenlange guerrillaoorlog en ongelooflijke repressie a la Tsjetsjenië. Als tegenbeweging worden Zweden en Finland lid van de Nato wat weer olie op het vuur gooit. In alle gevallen is de bevolking van zowel Oekraïne als Rusland en eigenlijk ook die in Belarus de dupe. Toch denk ik dat de sancties nog niet zwaar genoeg zijn en Belarus met dezelfde middelen moet worden aangepakt.”*
- *“Kernoorlog, inflatie als gevolg van energiecrisis, vluchtelingen en uiteraard de bevolking in Ukraine maar ook in Rusland voor zover ze hun mening niet kunnen geven.”*

PVV

- *“Ben bang dat de oorlog ook hier komt. Poetin is niet goed bij zijn verstand en wie weet wat hij allemaal nog van plan is.”*
- *“Is nooit prettig oorlog nu nadat we jaren oorlogen hebben gehad, wat hebben we dan geleerd..”*
- *“Dat de Nederlandse bevolking, linksom of rechtsom, hier de prijs voor gaan betalen.”*

CDA

- *“In hoeverre er nucleaire wapens ingezet gaan worden. De onvoorspelbaarheid van Poetin. De lange termijn gevolgen voor de bevolking van NL, de EU, Oekraïne maar ook Rusland”*

PvdA

- *“Ingrijpende verandering in ons bestaan in het westen. Rusland wint in Oekraïne en zal daarna niet stoppen. We tuimelen zeker drie treden van de pyramide van !alsof naar beneden. Aandacht voor Gelijkheid en toekomstgericht beleid (klimaat) zullen zwaar lijden onder zorg voor veiligheid.”*

GroenLinks

- *“Of er kernwapens ingezet zullen worden. Hoeveel vluchtelingen voor hoelang naar Nederland komen. Wat de oorlog gaat betekenen voor onze eigen situatie in Nederland.”*
- *“Inzet van kernwapens, verovering van kerncentrale en blijft het bij Oekraïne of gaat Poetin verder.”*

ChristenUnie

- *“Loslaten van rechtelijke allianties die zijn overeengekomen.. en voor eigen gewin te gaan. Daardoor heeeeeeel veeeel burger slachtoffers omkomen.”*

Volt

- *“Humanitaire ramp in Oekraïne; Escalatie van Rusland richting NAVO/EU-gebied; Omverwerping Oekraïense democratische regering.”*
- *“In de eerste plaats om de ongekennde agressie van Rusland, verder om de desinformatie en het manipulatiegedrag aan alle kanten, de uitzichtloosheid van de situatie omdat Rusland niet meer terug kan door de hysterische reactie van de internationale gemeenschap en om internationale escalatie.”*

FvD

- *“Dat de NAVO veel te lang wacht met het afschrikken van Rusland. En dat wij opdraaien voor de kosten van het opvangen van weer heel veel vluchtelingen en die hier weer huizen en banen inpikken.”*
- *“Dat die gek van een Poetin de knop indrukt en het westen heeft zulke goede wapens die schiet je zo dood.”*
- *“Dat Rusland verliest en de globalisatie doorzet.”*
- *“De Leider van Rusland, dat hij maakt gebruik van Nuclair. Finland is niet in NATO, en in gevaar van Rusland.”*

PvdD

- *“Inwoners van Oekraïne, domheid Rusland en de gevolgen voor de rest van Europa/wereld.”*
- *“Kernoorlog of bv kern centrales die voor grootschalige problemen gaan zorgen. Ik zou het ook fijn vinden als we niet DIE RUSSEN Gebruiken maar meer Poetins Posse.”*

BBB

- *“Als eerste het leed van het volk. De minima (in NL en overal) zullen weer de dupe zijn. Koopkracht wordt nog minder met oplopende energieprijzen. En zorgen over al het geld dat ineens beschikbaar moet komen voor defensie, dit zal waarschijnlijk ten koste gaan van milieu, cultuur en onderwijs. Algehele malaise dus.”*
- *“Of de oorlog verder Europa in komt en ook Nederland zal bedreigen. Welke gevolgen komen er en zijn er voor ons in de toekomst?”*

BIJ1

- *“Nucleaire ramp ofwel met wapens of door brand in een kerncentrale. Ik maak me zorgen dat alle nationale budgetten van landen over de hele wereld richting defensie gaan en het nog moeilijker wordt om algehele oorlog te vermijden terwijl mensen zonder zorg en goede educatie achterblijven. Alleen de rijksten kunnen dan nog genieten van enige bescherming, maar zullen dat niet willen delen.”*
- *“Dat de Oekraïense en Russische burgers het slachtoffer worden van de spelletjes die worden gespeeld door de regeringsleiders (met name Putin).”*

Stemt niet

- *“Meerdere mogelijke consequenties. Uitbraak van de 3e wereldoorlog, of een nieuwe koude oorlog. Wat poetin gaat doen indien hij "verliest". Aanvallen met nucleaire wapens. Verstoring van de wereld economie.”*

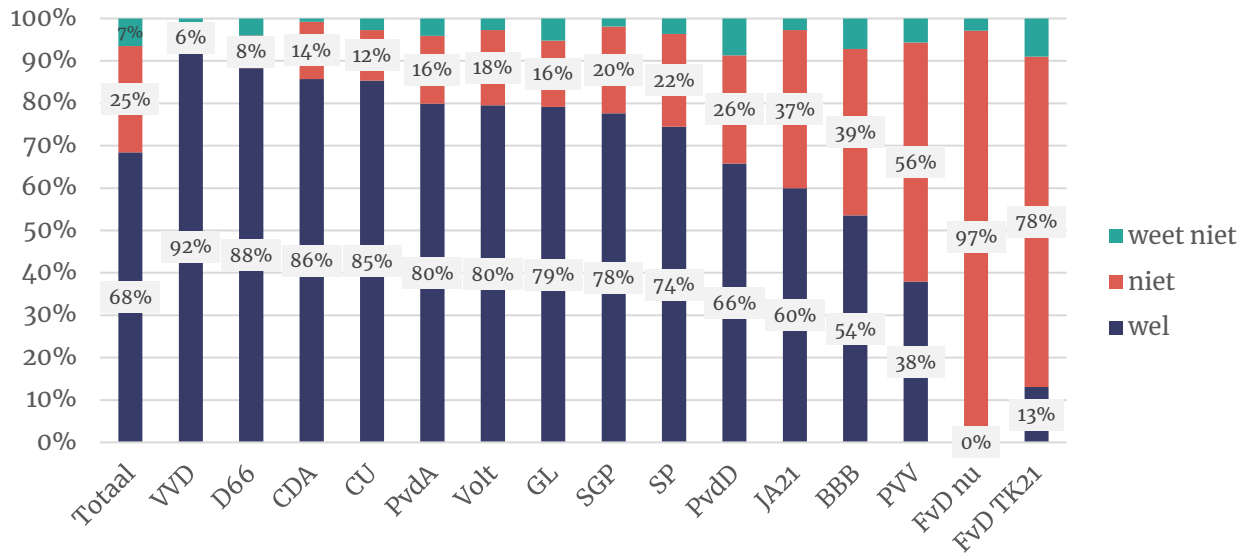

2.4 Zeven op tien staan achter aanpak Nederlandse regering

Bijna zeven op tien Nederlanders (68%) staan achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne.

Het kabinet krijgt (in meerderheid) steun van de kiezers van de coalitiepartijen én de kiezers van oppositiepartijen PvdA, Volt, GroenLinks, SGP, SP, PvdD en BBB. Kiezers van de PVV en FvD⁶ staan er niet achter.

Figuur 4 – In welke mate staat u achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne?

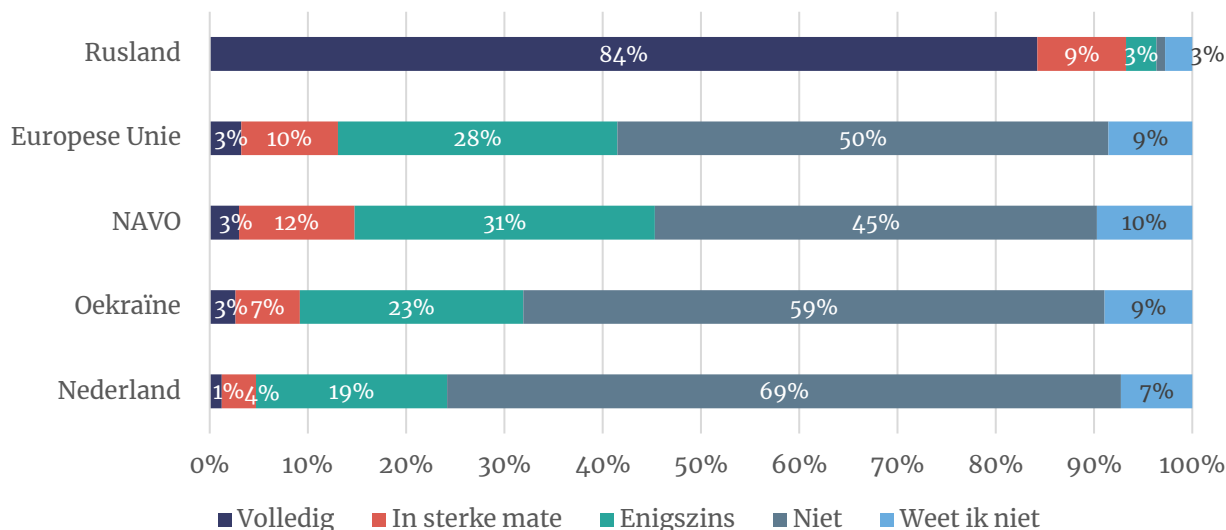

⁶ Weinig waarnemingen dus indicatief: zou nu FvD stemmen n=26, stemde TK21 op FvD: n=47

2.5 Rusland verantwoordelijk gehouden voor de oorlog

Op de vraag welke landen of organisaties verantwoordelijk zijn voor het uitbreken van de oorlog in Oekraïne, geven Nederlanders eenduidig één antwoord: Rusland. Van de NAVO en de EU vindt bijna de helft dat ze er toch wel medeverantwoordelijk voor zijn. Maar een klein deel stelt ook Oekraïne verantwoordelijk.

Figuur 5 – In welke mate vindt u dat onderstaande landen en partijen verantwoordelijk zijn voor het uitbreken van de oorlog in Oekraïne?

FvD-kiezers achten EU en NAVO verantwoordelijk

Kiezers van alle partijen achten Rusland volledig of in sterke mate verantwoordelijk voor de oorlog. Dat geldt niet voor kiezers die nu op FvD⁷ zouden stemmen. Van hen vindt 'slechts' 52 procent Rusland volledig of in sterke mate verantwoordelijk. Maar liefst 85 procent dat de EU volledig of in sterke mate verantwoordelijk is, 82 procent vindt dat voor de NAVO, 53 procent voor Oekraïne en een derde (34%) voor Nederland.

Een deel van de PVV-kiezers kijkt er ook iets anders tegenaan, maar een meerderheid legt de verantwoordelijkheid toch wel bij Rusland (84%). Een op drie legt die bij de EU (32%) of de NAVO (31%), een kleiner deel bij Oekraïne (15%) of Nederland (10%).

⁷ Weinig waarnemingen dus indicatief: zou nu FvD stemmen n=26

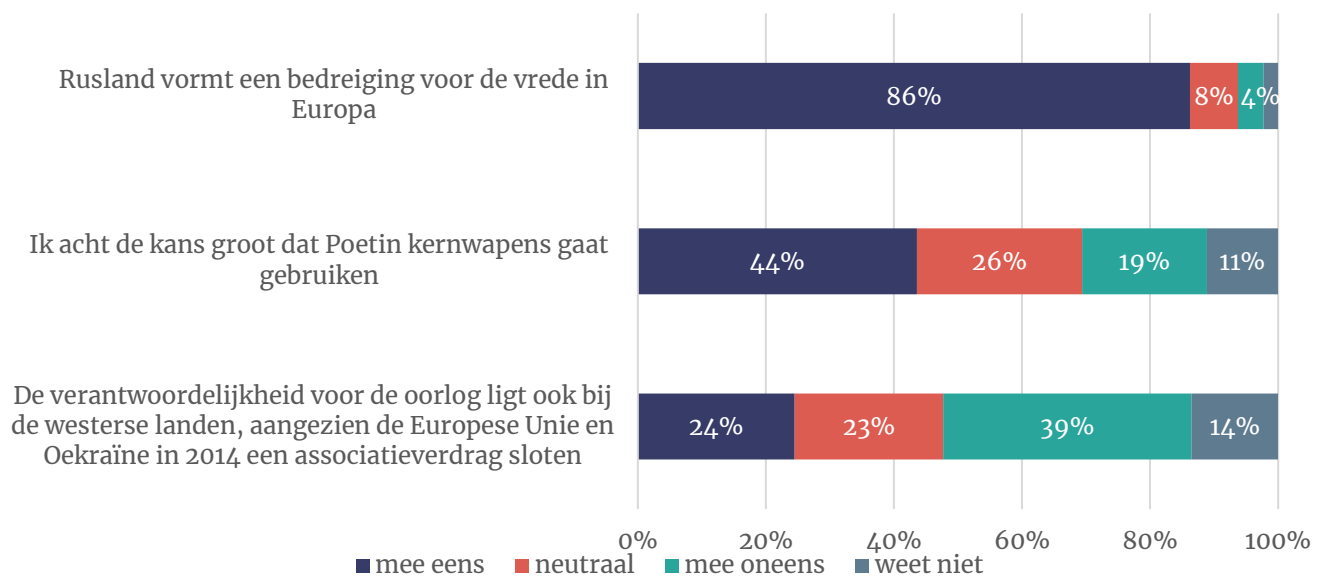
2.6 Zorgen: 44 procent verwacht nucleaire aanval

Dat Rusland een bedreiging vormt voor de vrede in Europa is op dit moment voor negen op de tien duidelijk. Ruime meerderheden van de achterbannen vinden dit, van de FvD-kiezers⁸ vindt 39 procent van niet (44 procent is het er wel mee eens).

De stelling dat “de verantwoordelijkheid voor de oorlog ook bij de westerse landen ligt, aangezien de Europese Unie en Oekraïne in 2014 een associatieverdrag sloten” wordt door een kwart (24%) van de Nederlanders gedeeld, 39 procent is het er niet mee eens, de rest is neutraal of weet het niet. Van de FvD-kiezers is 73 procent het eens met deze stelling. FvD-leider Thierry Baudet deed en doet regelmatig uitspraken van deze strekking⁹.

Ruim vier op tien Nederlanders (44%) achten “de kans groot dat Poetin kernwapens gaat gebruiken”, de rest denkt van niet of weet het niet. Vrouwen (54% mee eens) zijn hier vaker bang voor dan mannen (34%) en lager opgeleiden (52%) vaker dan hoger opgeleiden (36%). Naar leeftijd zijn de verschillen klein, al zijn 65-plussers (47%) het vaker eens met de stellingen dan jongeren (18-24 jaar: 39%).

Figuur 6 – In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

⁸ Weinig waarnemingen dus indicatief: zou nu FvD stemmen n=26

⁹ Zie bijvoorbeeld: <https://www.trouw.nl/binnenland/audet-isoleert-zich-nog-verder-met-zijn-hardnekkige-liefde-voor-poetin-bea226c3/>

2.7 Maatregelen: ruimhartig en economische schade mag

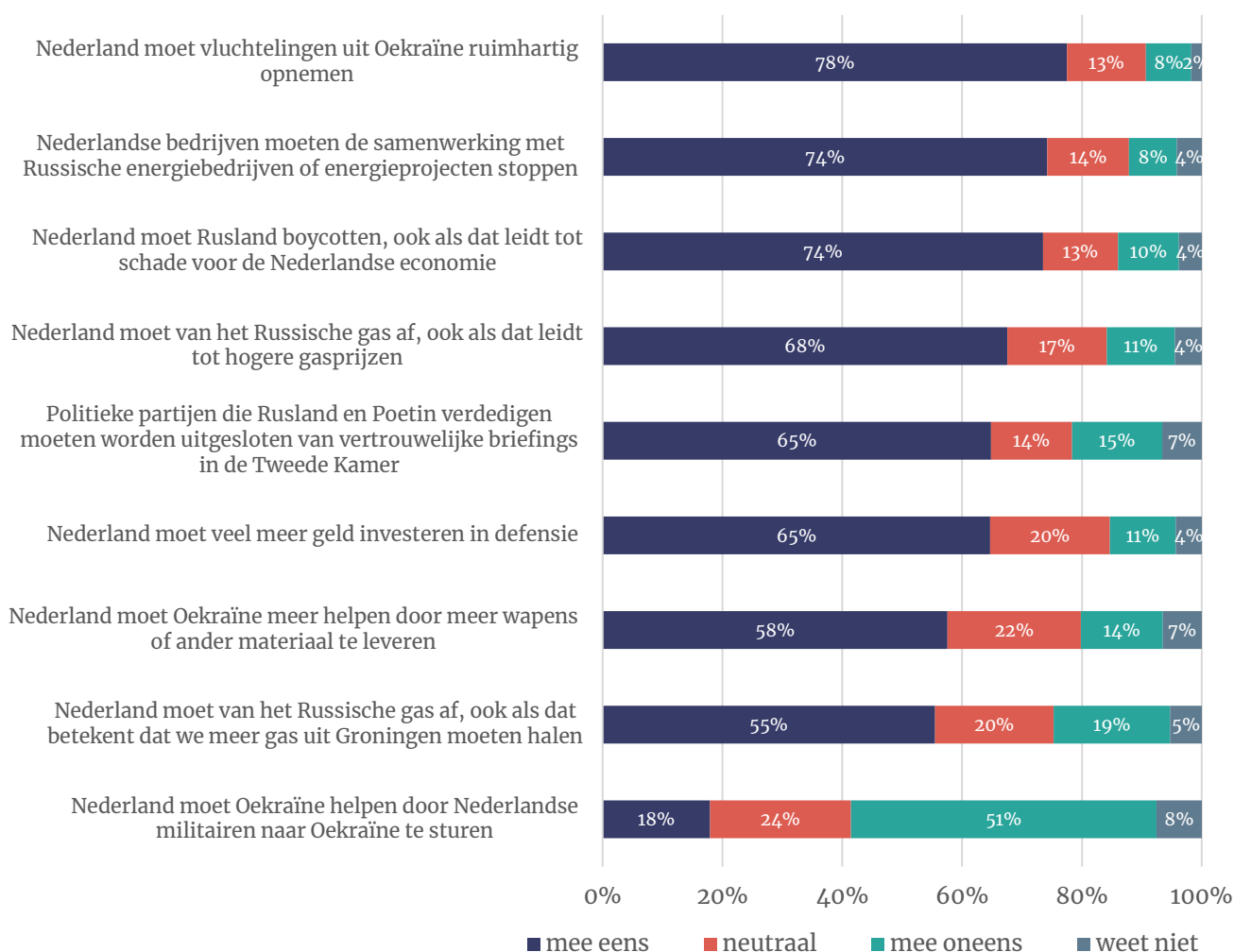
We legden een ruim aantal stellingen voor die gaan over maatregelen die het kabinet zou kunnen nemen. *Overall* valt op dat Nederlanders ver willen gaan in sancties, ingrepen en dat men zegt er vrij veel voor over te hebben.

Zo vinden acht op tien Nederlanders (78%) dat “Nederland vluchtelingen uit Oekraïne ruimhartig moet opnemen”. Ter vergelijking: eind 2020 vond nog slechts 29 procent dat “Nederland meer vluchtelingen zou moeten opvangen die nu in vluchtelingenkampen in Griekenland zitten”.

Ook qua economische maatregelen willen Nederlanders pittige maatregelen, ook als dat zelf geld kost. De samenwerking met Russische energiebedrijven moet worden opgezegd (74%), we moeten van Russisch gas af, ook als dat leidt tot hogere gasprijzen (68%) en Rusland moet worden geboycot, ook als dat leidt tot economische schade (74%).

Zelfs vindt een meerderheid (55%) het acceptabel als er dan weer in Groningen geboord gaat worden. In de provincie Groningen¹⁰ denkt men daar minder makkelijk over, maar toch: 42 procent is het ermee eens, 31 procent oneens, de rest is neutraal of weet het niet.

Figuur 7 – In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

¹⁰ n = 90

Militaire hulp?

Twee derde (65%) vindt dat “Nederland veel meer geld moet investeren in defensie”. Bijna zes op de tien (58%) vinden dat “Nederland Oekraïne meer moet helpen door meer wapens of ander materiaal te leveren”.

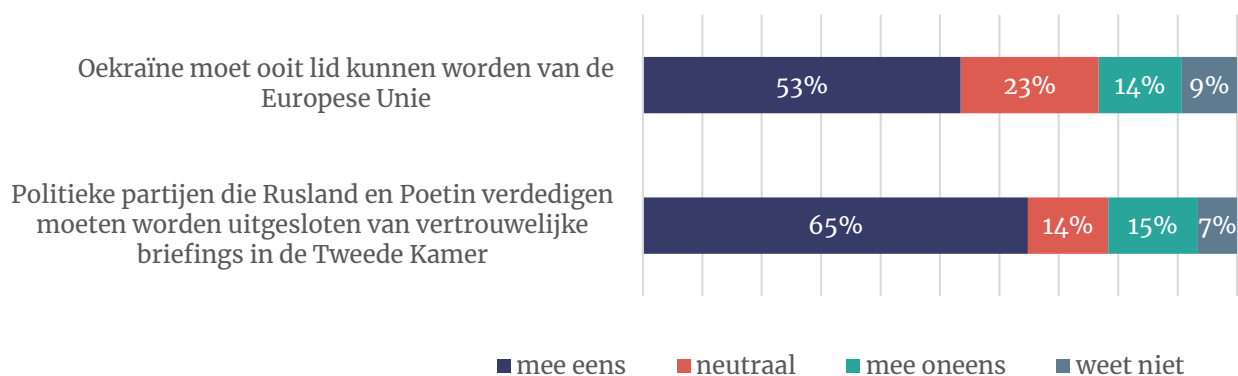
Maar men is overwegend niet bereid daar Nederlandse levens voor te riskeren: slechts 18 procent vindt dat “Nederland Oekraïne moet helpen door Nederlandse militairen naar Oekraïne te sturen”, 51 procent is daar tegen.

Oekraïne lid van de Europese Unie?

Ruim de helft van de Nederlanders vindt nu dat “Oekraïne ooit lid moet kunnen worden van de Europese Unie”, zoals ook voorzitter van de Europese Commissie Ursula von der Leyen wil. In maart 2016 wilde nog slechts 46 procent dat (toen is er bij deze stelling geen neutraal-categorie gebruikt, als dat wel was gebeurd was het aandeel ‘mee eens’ toen waarschijnlijk kleiner geweest).

Kiezers van de meeste partijen zouden dit in meerderheid goed vinden. Dat geldt niet voor de kiezers van FvD¹¹, PVV, JA21 en BBB.

Figuur 8 – In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

Rusland-steunende partijen geen vertrouwelijke info meer?

GroenLinks heeft ervoor gepleit dat PVV en Forum voor Democratie geen vertrouwelijke informatie van het kabinet krijgen over de situatie in Oekraïne. Twee derde van de kiezers staat achter dit idee: 65 procent is het eens met de stelling “Politieke partijen die Rusland en Poetin verdedigen moeten worden uitgesloten van vertrouwelijke briefings in de Tweede Kamer”.

Alleen kiezers van de FvD zijn het hier mee oneens (13% mee eens, 66% oneens). Opvallend is dat zelfs een nipte meerderheid van de PVV-kiezers (52%) het ermee eens zijn.

¹¹ Weinig waarnemingen dus indicatief: zou nu FvD stemmen n=26

3 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 4 tot maandagochtend 7 maart 2022. In totaal werkten 2.132 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan het grootste deel van dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=2.016) is afkomstig het I&O Research Panel, 218 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tergoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl